

prišel gozd posekavati. Vrhu tega premoti gospodarja še denar, da se pijačevanju udá, tako da ne zapravi le prve tretjine kupne cene, marveč tudi drugo, katero je pa šele po tožbi prejel, ker ga je Lah ukaniti hotel, trdeč, da les nima prednostij, katere bi po pogodbi moral imeti. Slaparjevo gospodarstvo je med tem vedno bolj propadalo, ker je bilo družini na prosto dano, da dela, kar hoče. A v neki viharni noči odnesejo nalivi rodovitno prst na obdelanem polju, katero je prej gozd čuval. »Gôri, kjer je stal gozd, zrcáli se solnčna svetloba na neplodni skali«. Grozovit plaz razvalin in puščobe pokriva polja Slaparjeva. Stari Slapar dolgov ne more poplačati, ker zadnjega dela kupne cene ni dobil zaradi odhoda Lahovega v svojo domovino. Prodano mu je vse. Preživi ga deloma občina, nekaj pa si sam prisluži kot dninar. Anica pa spozna iz obnašanja Tinetovega njegovo ljubezen ter mu oddá i svoje srce. Preživila se bodeta v mestu, kjer je Tine prevzel majhno prodajalnico.

Z malokatero povestjo bi se moglo narodu bolj vstreči, nego s to. Vredna je, da jo marljivo in s premislekom prečita vsak gospodar, zakaj v tej povesti hode spoznal, v kako korist so mu gozdi, kateri žal! vedno bolj ginejo tudi pri našem narodu. V isti namen je pridjana povesti tudi razpravica »Varujte gozde!«, katero je bil napisal g. Ivan Šubic v »Koledarju družbe sv. Mohorja za l. 1888.« — G. prelagatelj je poskrbel, da je jezik v knjižici čist, a vendar domač.

»**Tiun-Lin**«, kitajski morski razbojnik. Iz nemškega prosto poslovenil Ivan Tkalec. V Ljubljani 1891. Založil in izdal Jan. Giontini. Str. 63. Cena 20 kr. — V knjižici se nam pripovedujejo zgodbe nekega Angleža, ki je bil od kitajskega morskega razbojnika Tiun-Lina ujet, a v kratkem se siloma ločil od neprijetne mu družbe korzarjev. Vemo, da slične povesti mladini prištevajo, in tudi po tej lahko slastno pograbi. Zanima čitatelja do konca. — Dodana je knjižici še »Borba za stavo«, ki nam kaže prizor iz življenja na otoku Javi. — Ne moremo pa tako pohvalno, kakor v prejšnji knjižici omenjati jezika. Zlasti je dovolj nedoslednostij. Ne vemo, kako je prav korzarju imé, zakaj nahaja se Tiun-Lin, Tiun-Ling in Tiun Liun (str. 19). Pravilno je pisati »obala« in ne »obal« (str. 4), ker je ta beseda privzeta iz srbsčine, in se ondi glasi »obala«. Bere se »časi« in »časih«, »poluotok« in »polnoč«. Za »orientirati« bi se morebiti tudi našla slovenska beseda. Najti je tudi drugih napak, zlasti slovničnih pogreškov. Slednjič se nam dozdeva, da smo to povest že brali v knjigi »Družbe sv. Mohorja«, ki ima naslov »Žalost in veselje«. — d.

HRVAŠKO SLOVSTVO.

»**Na rodjenoj grudi**«. Ladanjske slike. Napisao Ksaver Šandor-Gjalski. »Zabavna knjižnica Matice hrvaške« svez. 132—134. — 8°. Str. 250. Cena 75 kr. — Med sedaj živečimi pripovedovalci hrvaškimi je Šandor Gjalski (Lju-

bomir pl. Babić) na odličnem, če ne na prvem mestu. Njegovi spisi, katerih je lepo število in kateri se predstavljajo na malo ne vse slovanske jezike, odlikujejo se po vernem realizmu; njegovi junaki živé med hrvaškim narodom, on nam ne pripoveduje samó, on nam slika s živimi, jasnimi bojami, a te slike zlaté mu zlati, blagodejni žarki vzvišenega idealizma. Posebna ljubezen navdušuje Gjalskega za njegov rodni kraj, za romantično Zagorje s svojimi holmci in vasicami, s starodavnimi gradovi ondudajšnjih plemenitašev — zagorskih sljivarjev, in prav to svoje Zagorje proslavil je pisatelj v svojih pripovedkah, kakor nobeden pred njim, a težko tudi za njim. Tudi v »rodjenoj grudi« vodi nas pisatelj s svojim junakom v svoje Zagorje, a predstavil nam ga je v mnogih, uprav umetniških, podrobnih slikah, zato je pa tudi okrstil svojo povest »selske slike«. Težko nam bi kdo bolje opisal narodno zagorsko življenje v jeseni in po zimi, kakor nam je ono opisano v ti povesti; med opise vpleteni so narodni običaji, a povsod opaziš neko blagoglasje in najraje bi nazval to povest: velika idila.

Né pričakuj velikih zapletov, pretresajočih prizorov, grdih zločinov, kakoršne s posebnim veseljem pripovedujejo neki drugi pisatelji hrvaški, misleč s tem spreobrniti in popraviti društvo ljudsko; ne, ne pričakuj tega: na deželi smo in pisatelj nas raje blaži s tiho, mirno selsko srečo, kakor da nam potresa mozeg z nenavadnimi prizori. Lav. Blinjević vrača se čez dolgo časa zopet na svoj dom. Tóda kako se vrača? Zapustil ga je navdušen za vse, kar je lepo in plemenito, dušo napolnjeval mu je idealizem, katerega mu je skoraj izpodjelo moderno ljudsko društvo: srce nadomestil mu je razum, poezijo proza. Hotel je delovati za narod, hotel je koristiti mnogim, nadejal se je pomoči od mnogih, a našel zlobo, hlinobo in egoizem. Dušo mu je napolnil pesimizem, gnalo ga je iz onega društva laži in zlobe in ravnodušen za vse, vrača se sedaj na rodni dom. Bode-li našel ondi zdravila svojemu duševnemu stanju? On sam ne veruje, da ga hode našel, in vendar ga je ozdravil rodni dom.

Že prvi trenutki »na rodjenoj grudi«, v domačem gradu vzbudé v njem ugodne spomine na poprejšnja srečna leta in kmalu opazi veliko razliko med tihim selskim in bučnim svetskim življenjem. Vsaka stvarica, vsako drevesce, vse one tako drage mu osebe pripovedujejo mu o sreči, katero uživa človek na rojstvenem domu in od dne do dne gine njegov pesimizem, a vrača se mu zopet poprejšnje duševno stanje. Mojsterski nam je opisal pisatelj to spremembo v svojem junaku, dopustil nam je, da mu pogledamo v srce, pokazal nam je, kako se globoka rana celi »na rodjenoj grudi«. Da, ta »rodjena gruda«, starodavni domači gradič, njegovi prebivalci, dobra Vjera: vsi ti privežejo ga na deželo, on je tu srečen, drugače sodi o življenju, drugače o ljudéh in še veruje, da je tudi dobrih ljudij na zemlji. In, ko ga vabi zopet svetsko življenje v svoje krilo, ko se mu odpira leva hodočnost, on ostaja na rodnem domu, privezan »na rodjenoj grudi«.

Kaj pa porečemo o pojedinih osebah? Crtane so vse s posebno točnostjo in ljubeznijo, a iz njih diha, kakor sem že rekel, življenje. Posebno prikupljiva je oseba Vjerina, Lavovih roditeljev, starih slug, a odbija aristokratska ohola Vlasta, pravo protivje Vjerino, še bolj pa njen oče, brezsrčni, napuhneni oderuh, kateremu je domovina in sreča le njegov trebuh, njegova korist. Ni mi pa povšeči ono mesto, kjer Lavo očuti neko bratsko čustvo k mravljinčcem, in pa ono, kjer Vjera poljubljuje in objema svojo ruménko, ker, dasi moramo živali ljubiti, bratje jim vendar nismo, saj nas je mogočni Stvarnik mnogo povzdignil nad živali.

Lepo je vpletena povest o Blanši in pa o Lavovih mladih letih; človek se nehóte spomni na svoja mlada leta. Tudi vse druge podrobnosti so se pisatelju posrečile, saj je pisal knjižico z ljubeznijo k »rodjeni grudi«. Ne bodem se motil, če rečem, da je Lavo pisatelj sam, oni njegovi nazori, ona čustva, ona ljubezen Lavova k »rodjeni grudi«, vse to je pisateljevo — to so njegove misli, njegovo prepričanje. Zato ima cela povest nekak subjektiven značaj, ali baš to te osvaja, tudi tebi čitajočemu povest napolni se srce z ljubeznijo k oni grudi zemlje, kjer si se rodil in zadovoljen dovršiš knjigo. In kdo ne bi ljubil »rodjenu grudu?« — a.

»**Zabluda matere.**« Igrokaz u četiri čina, napisala Hermina Tomić. — Snov je povzela pisateljica iz namodnega življenja višjih krogov. Kaže nam zakon brez medsebojne ljubezni v njegovih nasledkih. Vlastelin Senković vzame Marijo, mladoletno, komaj doraslo devo. Sirota bila je siromašna, »pa su mu ju njezini roditelji brže bolje na vrat objesili, samo da je še što prije rieše«. Prikrade se v Senkovićevo obitelj »domači prijatelj« Veljković, epikurejec, udomači se počasi, pa zviti lisjak zna dobro skrivati svoje nakane.

Soprog po naključju spozna po listu brez podpisa, ki ga je hranila soproga, da ga ona slepi. Spodi jo; pa ona ne izda zapeljivca, dasi jo je pustil na cedilu. Med prvim in drugim dejanjem preteče štirinajst let. Veljković ostal je prijatelj Senkovićeve, snubi njegovo hčer Zoro, ali njegova ločena žena Marija to izvé, dokaže možu, da jej je bil Veljković tisti list pisal in tako zabrani zakon; toda mož je ne mara nazaj, češ, » . . . . jer žena, koja izda svojega moža, rug je i sramota doma, u kom živi, a prokletstvo djeci, kojoj život daje! Takovoj ženi nema obstanaka pod poštenim krovom.«

Osebe so prav vrlo po značajih risane, posebno pa Veljković, Marija in sluga Martin, ki dobro pozna gosposko življenje, njega običaje, razvade in slabosti.

Prav karakterističen je Veljkovićevo odgovor na Marijino očitjanje: »A što su onda sladke rieči od malu prije, kad ste me htjeli čok u nebesa punieti?« — »To su fraze, gospodjo, koje kažemo svakoj liepoj ženi, koja nas zanima, osobito u lađanjskoj samoći, gdje nam treba zabave.« — Zdrav realizem zastopa pisateljica, sentimentalnosti ne pozna, ostra pa pravična je njena sodba.

»**Kita cvieća.**«, vesela igra u jednom činu. Napisala Hermina Tomić. Naslov je dala pisateljica igri po šopku, ki »nije pogodilo pravo adresu«. — Kratka, a živahna je. Osebe činijo same, pisateljica pa se zna dobro skrivati za osebam, ki je pošilja na oder. Osebe govore same, vsaka po svojem značaju, ne pa po pisateljicinih nazorih. Ta velevažna lastnost se dokaj pogosto pogreša v dramih. »Vienac« sklepa v 5. številki tega letnika k sliki g. Hermine Tomić tako-le: »Zaista, to bi liepo, krasno bilo, da imamo mnogo takvih Hrovatica, kakva nam je dična i umna gospodja Hermina Tomić«.

Mislim, da bo vsakdo z »Viencem« enako sodil o hrvaški pisateljici, kdorkoli bere igrokaz in veselo igro Hermine Tomičeve.

»**Iz primorskog života.**« Pripovijeda Simo Matavulj. 169 str. — Pet lepih povestic je napisal Matavulj. Druga je lepša od druge. Po vseh veje duh zdravih dovtipov in vedrega, neprisiljenega humorja. Njegovi Primorci v kršni Dalmaciji vse vedó, vse znajo, vse razsodijo. »Ima li morá, vidiná, vještica, vjedogonja, zduhača, gvozdenzubá i ostalih utvora?« Kdor ne veruje, nasprotuje mišljenju »četiri tisuče krštenih glava, te vjerovanje tolika naroda nije, valjda, sitnica«. Pa dasi so zvedeni, imajo le človeške slabosti in napake, kakor po drugodi. »Ljubav nije šala ni u Rebesinju«. Ni jih veliko pisateljev, ki bi tako poljudno, tako živahno, ob enem pa tako čisto pisali, kakor Matavulj. — Po pravici pravi »Vienac« v 3. številki str. 44.: »On je originalan pripoviedač, pun zdrava opažanja i humora, a poznaje svoje ljude upravo u dušu«.

Nikomur, menim, ne bo žal, kdor si naroči to knjižico, ki stane 75 kr.; med drugimi razpravami bo izvedel velevažno tajnost: »Je li se Čevrlja ogriješio«. Severus.

DRUGA SLOVSTVA IN MUZIKALIJE.

Na novo je izšla v 20 sešitkih po 60 kr. gosp. prof. dr. Gregorija Kreka »**Einleitung in die slavische Literaturgeschichte**«, II. Auflage. V Gradcu pri Leuschner & Lubensky-u. — Celo delo obsega 887 strani in ima naslednjo razdelitev. Erstes Buch. Die hauptsächlichsten Nachrichten der linguistischen Paläontologie und der älteren Schriftsteller über die Sprache, die Geschieke und den Culturgrad der alten Slaven (3—476). Zweites Buch. Allgemeine Bemerkungen über die slavische traditionelle Literatur und deren Beziehung zur Culturgeschichte, zunächst zur Mythologie (477 do 887). Kdor želi zanesljivih poročil o starodavnih časih slovanstva, najde jih v tej učeni in zanimivi knjigi.

»**Gorske cvetlice.**«. Slovenski napevi za mešan zbor, zložil Janez Laharnar. — Ko smo ta zvezek pregledali, z veseljem smo ga položili na mizo. Hvala Bogu, nekaj novega, kar se mladini lahko dá v roke. Pesmi so prav ljubeznive, mične, žive, iz srca privrele, lep